»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Браника« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

	За Угарску:	Србију, Црну Гору	друге стране државе
на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·—	„
на четврт »	К 8·50	11·50	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 56. У Новом Саду, у петак 13. (26.) марта 1909. Година XXV.

Парче уска земљишта.

Ко би могао и помислити на то, да од једнога парчета уска земљишта, које и у својој дужини једва премаша коју стотину километара — може да зависи мир или рат, може да зависи однос европских велесила, може да зависи европски заплет, па и грозота велика европскога рата.

Србија данас као територијалну накнаду за анексију Босне и Херцеговине захтева оно уско парче земљишта међу Босном и Новопазарским Санџаком, како би могла доћи до Јадранскога Мора, јер држи ово за потребу свога државнога опстанка, као ваздух, који је потребан за дисање. То парче уска земљишта имало би се образовати из једнога потеза босанскога земљишта и још мањега потеза од турскога Новопазарскога Санџака. Ако би се у том погледу задовољило захтевима Србије, не би било спора међу Србијом и нашом монархијом те би европски мир био осигуран.

Но наша монархија такову територијалну накнаду Србији држи за искључену. Је ли то можда с тога, што би тај мали потез босанскога земљишта био за нашу монархију тако велик губитак, да га монархија не би могла прегорети? Не! Него с тога, што би се та територијална накнада косила са извесним начелом балканске политике наше монархије.

Ваља проучити повесницу берлинскога конгреса од године 1878., па да се види, зашто се наша монархија одлучно противи територијалној накнади Србији ради продирања ове на Јадранско Море и додира јој са Црном Гором.

Зна се, да Новопазарски Санџак сачињава оно уско земљиште, што дели Србију од Црне Горе. Политика наше монархије на берлинском конгресу ишла је за тим, да предупреди сваки територијални додир Србије са Црном Гором. Русија, која је на берлинском конгресу била изолирана, сасвим усамљена, није се могла противити тој намери наше монархије. Русија после својих великих победа над Турском, после освојења Плевне, после прелаза преко снежнога високога Балкана, после продирања руске војске пред зидине Цариграда, склопила је са немоћном Турском познати мир у Сан-Стефану. Али Русија после својих ужасних жртава у војсци и у новцу, није могла доћи до плодова својим победама над Турском. Енглеска, која је својом флотом у Дарданелима задржала Русију, да својом војском не уђе у Цариград, потакла је потребу ревизије сан-стефанскога мира. Томе се у првом реду придружила наша монархија, а после ње и друге велесиле. У оно је доба Француска, потоња савезница Русије, била још сасвим немоћна, услед свог пораза, који је претрпела од Немачке. Италија није могла на конгресу играти никакву улогу, дочим је Немачка већ нагињала савезу са Аустро-Угарском, који је савез после, године 1879., Андраши склопио са Бизмарком. Енглеска, као супарница Русије у Азији, водила је на берлинском конгресу прву реч те је у свему подупирала грофа Андрашија.

На берлинском конгресу овладало је у Енглеске и Аустро-Угарске то мишљење, да се ни у чему не би могао сузбити уплив Русије на Балкану, ако се не би осигурао Аустро-Угарској положај окупацијом Босне и Херцеговине те предупредио сваки територијални додир Србије са Црном Гором. С тога је Андраши на берлинском конгресу нашој монархији осигурао држање неких посада у Новопазарском Санџаку, а по потреби и окупацију истог Санџака, само да се предупреди територијални додир Србије са Црном Гором.

Покојни гроф Јулије Андраши много се пута хвалио, како је управо он на берлинском конгресу створио слободу балканских народа, пошто је створио независност Србије и Румуније, па сасвим повољни положај Бугарске, те да је тиме створио начело: Балкан балканским народима! Кад је једном приликом његов син, садашњи министар унутарњих послова гроф Јулије Андраши у угарским сабору ово поновио, приметио му је великокикиндски посланик једном упадицом, да се начело: Балкан балканским народима! не слаже са окупацијом Босне и Херцеговине. Гроф Андраши је таки одговорио: „То је друго! Босна и Херцеговина требају нама!“

Кад данас наша монархија не ће да пристане на територијалну отштету Србији оним узаним парчетом земље, што води до Јадранског Мора а остварује територијални додир Србије са Црном Гором, наша монархија то не чини ради велике реалне вредности тога малога земљишта, већ чини то у консеквенцији своје политике, коју је заступала на берлинском конгресу од године 1878., а та је консеквенција, да не допушта никакву територијалну везу Србије са Црном Гором. Политика наше монархије на Балкану искључује такову концесију Србији. Ради тога малога парчета земљишта наша монархија не преза од рата.

Данас је питање то: да ли интервенција велесила у Београду може приволети Србију, да се одрекне територијалне отштете у погледу онога узаног парчета земљишта, што води до Јадранског Мора и ствара територијалну везу међу Србијом и Црном Гором.

Ако би дошло до састанка европске конференције, Србија би можда имала некога изгледа на какву отштету. Данас би Русија, ма да је ослабљена јапанским ратом, имала на евентуалној европској конференцији много јачи положај, него на берлинском конгресу. Данас је Русија уредила свој одношај са Енглеском у Азији па данас је Енглеска у нечем савезница Русије. Данас није више Русија супарница Енглеској, већ је Енглеској супарница Немачка, са којом данас постоји запет одношај у највећој мери. Француска је савезним уговором везана за Русију, а Италија као да и није више у тројном савезу, те би у случају рата наша монархија морала ставити опсервацијони кор против Италије.

Али при свем том не даје се порицати, да Немачка и Аустро-Угарска својим огромним извежбаним и дисциплинираним војскама и својим ратним прибором представљају тако огромну војену снагу, да се сматрају као господари континента. Нити је Русији нити је Француској до рата, а Енглеска као сувоземна сила не броји.

Босна и Херцегонина не сматрају се као такови објекти, да би вредиле, да се велесиле упусте у какав рат, а најмање би вредило оно мало узано парче земљишта, што захтева Србија, да се води какав европски рат.

С тога је данас положај Србије према нашој монархији врло жалостан, да не кажемо очајан. Србија је дошла у теснац. Једина јој је још нада: европска конференција. Али наша монархија не ће да чека конференцију, него већ данас или сутра хоће да стави свој ултиматум: да се Србија има безусловно покорити захтевима Аустро-Угарске, иначе следује рат.

Међу тим, ако би велесиле ипак приволеле нашу монархију на конференцију, (за коју има слаба изгледа) могло би се баш у погледу онога малог узанога земљишта догодити оно: accidit in puncto, quod non speratur in anno.

△

ЛИСТАК.

Стијепо Прокопов:

ОСТАВИНА.

Није могао дуго да заспи, а баш је био и уморан и санан.

„Отац болестан. Жели, да одмах дођеш. — Бранко.“

Тако гласи брзојав, који му на ћошку код „Народне Банке“ предаде писмоноша. Одмах се није могао кренути на пут, јер воз полази тек око једанаест прије подне. Упали лампу, па ју опет угаси и упали свијећу. Сједне на столицу. За час устане и легне обучен на кревет, али не може никако да заспи. Свакојаке му се мисли намећу и врзу по глави. Сад се намргоди, сад се опет снужди и развуче лице, мислиш: заплакаће.

Синоћ је држао демократско-либерални клуб академских грађана уобичајени повјерљиви састанак у гостијоници код „Доброг Старца“. Јуче је био десети, а тога дана сваког мјесеца одржава клуб свој састанак, јер до тога дана имућнији чланови клуба добију новац од куће, а сиромашнији подигну потпору. Клуб је редовно на окупу у потпуну броју.

И Славко је био на састанку. Зна све, шта је говорио. Зна, да је био само малко напит. И кад је ударило винце у лице, зна, да је устао и рекао: „Браћо, ја више не могу чисто изговорити на р ни л; мени је доста. То је мој компас, који ме води кући.“

Устао је и пошао кући. Како је теturao лагано из гостијонице, срео га је близу „Народне Банке“ човјек и предао му брзојав. Код лампе на ћошку отворио је и прочитао, шта му брзојављају.

Отац болестан... отац, онај отац, кога су му толико пута другови нападали и грдили. Отац болестан . . . отац, због кога још и сад неки чланови у клубу неповјерљиво сусрећу њега, сина том оцу. Тај отац сад лежи болестан . . . . тако брзојавља брат.

Прилегне на канабе. Мисли о оцу, о брату, о старој кухарици. Још је био мален, кад је та кухарица дошла к њима у службу. Зна, кад је тој кухарици забранио, да га не смије друкчије звати, већ само: „господин Славко“. Сјећа се, како му је та кухарица — док је још код куће био — говорила: „И очи, и нос, и обрве као у пресвијетлога господина! И ход, да, и ход Вам је као у пресвијетлога. Сасвим сте налик на пресвијетлога господина оца!“

Тако му је говорила много пута.

А Бранко?

Размишљаше о њему и његову изгледу. Не сјећа се, да је икада стара кухарица рекла, на кога је Бранко налик. Не! Он није налик ни на оца, ни на матер. Ху, па што је глупав! Чим матурира, зграбиће га у војску. Он, „милостиви млади господин“! Он, који строго пази, како ће га слуге и слушкиње ословљавати, сједи ваљда и сад у свом „кабинету“ и преврће очеве „саборске говоре“. Све три су му свеске увијек на столу, али сигурно до сад није прочитао ни једног говора, не, не . . . лијен је. Морао би се дивити очеву знању и памћењу.

— Много је мој отац у сабору изговорио, много, али не много — за народ. То га је и подигло. Колико су ми то другови пребацивали, колико и колико! А сад је тај човјек болестан. Бог зна, како му је баш сада!

Пред зору некако угаси Славко свијећу и заспи.

*

Вечерњим возом стигао је Славко кући. На станици га је дочекао Бранко.

— Колико си прешао историје за матуру? — упита Славко брата, пошто је најпре распитао за оца.

На то питање Бранко није ништа одговорио.

Приближавали се кући а ћутали су обојица. Уђоше лагано у тријем или — како је Бранко волео рећи — „коридор“. У кухињи се чуо кухаричин глас и Славко је могао разабрати, да кухарица некоме говори: „Пресвијетли господин лежи; врло је болестан. Пресвијетла је госпођа отишла у шетњу, а милостиви млади господин отишао је пред господина Славка. Јуче смо му брзојавили, да одмах дође кући и сад га очекујемо. Ваљда ће сад доћи, кад није у подне.“

СРБИЈА НА ПРЕЛОМУ.

☐ Београд, 11. марта.

Општа ситуација. — Скупштински посланик о ситуацији. — Активни политичар о будућности Србије.

За сада није могуће дати сасвим потпуну слику стања у Србији, јер је земља заиста на прелому. Па с тога вам јављам изјаве меродавних политичара, које су за ситуацију карактеристичне. Главна је, међу тим, карактеристика ситуације у томе: **што се Србија идентификовала са великим силама и што, према њиховој жељи, чини све могуће, да мир не наруши. С тога се и мир са српске стране може сматрати за потпуно обезбеђен.**

У осталом ту је и акција великих сила, које, изгледа, врло деликатно поступају како према великој сили Аустро-Угарској, тако и према малој Србији. Буде ли та акција крунисана успехом, можемо се миру поуздано надати.

Један угледан посланик у Скупштини рекао ми је о ситуацији ово:

— Данас сутра очекује се нота великих сила у Београду, и према томе, како „Нова Слободна Преса“ потврђује, аустро-угарска нота за сад ће изостати. Оно, што је хтела Аустро Угарска енергичније да захтева од Србије, тражиће све велике силе. Србија ће се одазвати захтеву великих сила и пружиће нов доказ своје мирољубивости. Она ће учинити жртве за целу Европу. Она ће бити прва, која под притиском свију, а у интересу мира, своје оружје неупотребљено оставља на страну. Србија ће распустити своју резерву под погодбом, која јој гарантује част и безбедност. Тако ће Србија очекнути, да велике силе реше судбину Босне и Херцеговине. Она је оставила и оставља Европи, да по својој мудрости и правичности приведе крају питање, због којега у мало те није проливена крв. Она без резерве у напред изјављује, да се пресуди великих сила покорава. То се од ње тражило, то је она и рекла, а казаће и поново. Не буде ли решење великих сила праведно, и испадне ли на штету Србијину, онда то не ће бити знак моралног унижења Србијина.

Ми ћемо мирно сачекати ноту великих сила и поступићемо по њој, у колико је то могуће с обзиром на чување угледа и достојанства Србије. Ми ћемо мирно сачекати и даљи развој догађаја и решење великих сила. Ми ћемо се **покорити** једногласном решењу тих сила. Али из садашње ситуације морамо изаћи са чашћу. Ми верујемо, да ће влада умети извести земљу из ових прилика неокрњена угледа и очувана достојанства и да ће умети заштитити своје нацијоналне интересе.

— Како мислите, у случају мира, о будућности Србије? запитао сам једнога активног политичара, који ми је одговорио ово:

— Данашња влада, састављена из вођа свих странака, има за првенствени и главни посао свој, да изради основу једног државног програма, којег у његовим битним обележјима, имају у будуће да се придржавају све владе. И, збиља, данас је Србији потребан један такав програм будућности. Данашња влада једина је кадра, да га изради. А тај програм није ни много тешко саставити. Србија у будућности има да буде једна војничка држава. Не војничка држава у томе смислу, да се њоме влада и управља солдачки, већ једна држава, која ће по војној снази импоновати свакоме. Сва пажња будућих влада у Србији има да буде обраћена на то, да се држава што боље снабде свима потребама за рат. Србија се у будућности мора систематски спремати за један велик рат. Она мора стално желети тај рат, који ће имати да обезбеди потпуно слободан и независан живот српскоме народу на Балканском Полуострву. Ако се за данас може сматрати, да је рат избегнут и да је мир сачуван; ако чак Србија мирним путем буде и задовољена у својим минималним захтевима, то ипак не значи, да Србији не предстоји један рат. И тај рат, који ће у Европи планути услед суревњивости великих сила, Србија мора искористити за себе. А до тога рата ће доћи. Можда на то не ћемо требати да чекамо ни тако дуго, колико се претпоставља. У тај рат, који се буде повео између европских сила, Србија се мора умешати.

Добије ли Србија минимална задовољења, која тражи, рат ће бити мало одгођен, управо до оног тренутка, кад буде букнуо општи европски рат. Србија у будућности има да се само спрема за рат. То је цео државни програм, који, наравно, мора бити спроведен на најслободоумнијој основи.

ПРЕД РАТОМ.

Данашњи међународни положај може се овако определити: Енглески министар иностраних дела, сер Едвард Греј, изнео је предлог, како да се реши спор између Аустро-Угарске и Србије. На тај су предлог пристале све велесиле, па и Русија. Бечки кабинет, кад је примио Грејев предлог, послао је против-предлог у Лондон.

Греј је то јавио у Петроград. Русија је одлучно **одбила** тај аустро-угарски против-предлог. За јуче је било заказано, да ће из Лондона доћи трећи посреднички предлог, који би имао изгладити противности између Беча и Петрограда.

Слабо има изгледа, да ће Беч пристати на тај трећи предлог. Но ако Ерентал пристане на тај предлог, онда ће све велесиле, па и Русија посредовати у Београду, те има наде, — како министри казују —, да ће то посредовање имати успеха, ако, наравно, српска влада буде јача од јавног мњења у Србији.

Али ако Ерентал не усвоји предлог Енглеске, онда у опште не ће бити посредовања, и данас наш посланик у Београду гроф Јован Форгач има — према јучерашњој будимпештанској вести — предати **ултиматум** Србији. Према томе има две велике сметње мирном решењу спора: Прво је опасност, да се велесиле не ће сложити с Аустро-Угарском у погледу посредовања у Београду, а друго, ако се и сложе и посредују, Србија сада не ће хтети попустити.

Црногорци заробили аустро-угарске војнике.

Близу Будве напали су Црногорци на далматинском (тако јављају из Котора) земљишту аустро-угарску подофицирску патролу па су том приликом Црногорци ухватили и одвукли преко границе два аустро-угарска војника.

На вест о том нападу посредовао је аустро-угарски посланик барон Кун код црногорске владе и захтевао је, да се ти војници одмах пусте на слободу. Црногорска влада није о том ништа знала и зато је одмах послала на границу комисију, да извиди тај случај.

У Бечу су веома узрујани због тог случаја. Још ће сачекати, шта ће Црна Гора учинити на посредовање посланика барона Куна.

Тешкоће с Русијом.

Из Беча јављају „Аз Ујшагу“: Иностранн положај је још увек озбиљан. Изгледа, да се не могу обуставити тешкоће, што постоје са Русијом. Положај је такав, да је решење што брже потребно.

Србија се спрема за рат.

Бечки дописник лондонског „Дејли Телеграфа“ јавља, да у западном крају Србије, око Ваљева, дижу стрељачке ровове и друга пољска утврђења.

Изјава српске владе.

У српској Народној Скупштини интерпелисао је владу народни посланик, познати заверeник Петар Мишић о иностраном положају. На то је председник министарства Стојан Новаковић одговорио ово:

Проценивши данашњи општи положај у Европи и расположење Великих Сила, Краљевска Влада је нотом својом од 25. фебруара, упућеном свима Великим Силама па и Аустро-Угарској, објавила своја мирољубива расположења и своју решеност да се саобрази оценама Великих Сила о питању босанско-херцеговачком. Нота српска била је свуда примљена добро осим Беча и Берлина, у којим су местима чињени приговори само неколиким речима у њој, ма да ни те речи нису биле у супротности ни с мирољубивим тежњама Србије ни с њеним поверењем у справедљивост Великих Сила.

То је основа, из које се после развила и нота овдашњег аустријског посланика, на коју је одговорено нашом нотом од 1. марта и поновљена акција Србији пријатељских сила за што скорије изравнање поменутих несугласица, самих по себи потпуно формалне природе. Све Велике Силе настојавају, да одрже мир, а пошто су Белике Силе европски суд, без кога се ништа свршити не може, и Србија се на њих с потпуном искреношћу ослонила. Данас је, хвала Богу, вера Великих Сила у одржање мира толика, да су оне изјавиле жељу, да Србија своју мирољубивост посведочи и тиме, што не би приступила мобилизацији, и ако се говори и сматра за поуздано, да Аустро-Угарска мобилише, и ако изгледа, да би Србија имала права, да на те кораке и сама одговори сличним корацима. Краљевска Влада, примајући с пуним поверењем нове кораке Великих Сила за изравнање заосталих несугласица између ње и Аустрије није могла да не води рачуна и од ове жеље у одлагању мобилисања и нашла је за умесно да јој се одазове.

То су разлози, који су одлучили Краљевску Владу, да у питању мобилисања тако поступи. Краљевска Влада има основане наде, мислити, да ће расположење њено за мир и старање њено, да одговори жељама Великих Сила, наћи праведну оцену код истих и уродити добрим плодом.

Толико могу у овом тренутку одговорити на питање г. Петра Мишића.

Аустријски Немац за мир.

Један од најтрезвенијих немачких потитичара у Аустрији, др. Лехер, говорио је у Бечу о српско-аустријском спору, па међу осталим рече ово:

Сукоб са Србијом не сме се решити мачем. И ако је могуће, поли-

---

Славко отвори лагано на кухињи врата и јави се кухарици.

— Ах, господин Славко! изусти уплашено стара кухарица. Баш сам сад о Вама говорила и кажем овој жени .... дошла је, да се погоди за праљу ....

— Како је оцу? упита Славко, и не сачекав, да стара кухарица искаже све, што је хтела.

— Не знам право да Вам кажем. Отојич сам била у соби и дала пресвијетлом лијек. Ноћас је мало боље спавао а господин доктор јутрос је био задовољан. Неколико је пута јуче питао: „Је ли дошао мој Славко?“ Сиромах пресвијетли господин!

Бранко је отишао у свој кабинет, јер њему је било „испод части“, „забављати се“ с послугом, па још на „коридору“, гдје сваки час може доћи когод, да посјети било оца, било маму. Зато се он склонио у свој кабинет, поправио фризуру, завалио руке у џепове па бленуо кроз прозор на сокак.

Славко је отишао најприје оцу. Сједео је код њега подуже и онда је отишао у своју собу, да се умије и пресвуче; сав је био умусан од жељезничког дима.

Пратећи лијечнике из очеве собе, сваког је питао, шта мисли о очеву стању. Један је одговарао: „Видјећемо!“ а и други је говорио: „Видјећемо! Болест попушта; стање је пошло на боље, но како ће се даље развијати, то ћемо видјети“. „Чини ми се, да је сад неки застој. Малко је канда теже пресвијетлом, но то може брзо окренути на боље. У осталом — видјећемо. Покушаћу још нешто“. Тако су одговарали лијечници.

По вас дан и до неко доба ноћи пресједио би Славко у очевој соби. Отац му је ријетко говорио.

Већином је жмирио и изгледало је да спава, но сан није хтио да га крије́пи.

Четврти дан по доласку узе Славко из очеве библијотеке Блунчлија и Савињија па оде к оцу. Хтио је да читањем назора тих правника прекрати себи вријеме. Преварио се. Није могао да чита. Није могао да мисли своје сабере око онога, што чита. Лагано је само листао и прегледао наслове појединим одсјецима. Као кроз сан трже га очев глас:

— Славко!

— Чујем.

— Ти си сам код мене?

— Јесам.

— Добро, што смо само нас двојица у соби.

— Треба ли вам штогод, оче? Да ли вам је тешко?

— Што ми треба, то ће скоро доћи, а онда ће ми бити лакше. — Можда лакше... можда, можда...

— Хоћете ли узети лијек?

— Мани лијека! Дај ми воде... чисте воде!

— Ево, ево!

— Ходи, сједи ближе кревету! Тешко ми је говорити, али... и то ће ми олакшати. Ја нисам свога оца упамтио! поче отац тихо да говори. Остао сам иза њега с матером и са сестром. Сестра је била старија од мене. Сиромашни смо били, врло сиромашни. Оне су за другога шиле, па смо се отуда хранили и одијевали. Отуда су и мене школовале. У рибарском сокаку на ћошку била нам је кућа. Слабо се зарађивало, тако слабо, да у вече нисмо могли увијек свијећу упалити, већ жижак. Мало лоја у какву полупану тањиру и каква крпа, умочена и умазана лојем, стршила је из тањира и свијетлила. Док сам ја и поред такве свјетлости писао задаће, дотле је мати сједила поред мене и час по час усецала жижак, да боље гори. Јао мајко моја! Свршио сам гимназију и отишао на велику школу, да слушам правне науке. Радиле су код куће по вас дан, али од слабе зараде слабо ми се могло слати. Шкомрачио сам свакојако. Мати је продала кућу и новац мало по мало мени подавала. Потрошио сам све на великој школи. Као млад правник запливао сам оном струјом, гдје се не бирају средства, да се стече слава и богатство. Помагао сам радом својим оне, који се само за то бринули, да себе одрже што дуже на власти, а својим противницима да се свете онако, како знају само модерни и културни људи. Код таквих стекох признања, а још прије сам са своје спреме дошао на глас. Дошао на глас! понови још једаред па ућута.

(Свршиће се).

тички сасвим уништити Србију, жртве у имању и крви, које би се принеле, не би се тиме накнадиле. Не смемо се заносити мишљу, да можемо слободно располагати својим велесилским положајем. Кад бисмо хтели да ту ствар пресудним ударцем свршимо, за цело би тај ударац одбио неке од наших отворених или притајених непријатеља. Зато морамо учинити све, што је могућно, да на частан начин очувамо мир својој земљи. Узвишену мирноћу ваља у овоме тренутку највећма препоручивати. Пре тридесет година никоме не би пало на ум, да ће се мале словенске државице усудити, да устану против аустријске велике силе. Али најужасније у овој ситуацији су: милијони, које гута ратна приправност. Здрава и разумна политика императивно налаже, да Аустрија изиђе балканским државама на сусрет, Србији и Црној Гори нарочито у економском погледу, а не као до сада.

Србија, у колико је сада познато, других уступака и не тражи, већ јој је само до тога, да се економски избави из подручја других, а то се може остварити само тада, ако буде имала слободан пролаз к мору за свој извоз и увоз. Тражио се пут к мору по јужном земљишту Босне и Херцеговине. Али Аустрија се одупире и не ће да уступи ни педаљ земље, на коме би српске границе додирнуле црногорске.

Што се указује немогућим у Босни, можда ће се показати могућим у санџаку новопазарском, чији је суверени господар сада опет султан. Турска је драговољно примила новчану накнаду за суверенитет у Босни и Херцеговини. Ових дана водио је нови турски министар спољашњих послова, Рифат паша, преговоре у Петрограду о новчаној накнади за независност бугарске краљевине. И из истог Петрограда стиже глас, да је тамо искрснуо план: стећи купом или законом за Србију и Црну Гору део санџака, којим би се провела железничка пруга из Србије до црногорског Бара. Северни је део санџака био тридесет година изгубљен за Турску. Пусти ли сада Турска за добру новчану накнаду овај део свога земљишта, који за њу нема готово никакве вредности, суседним српским државама, не ће ништа изгубити, већ ће стећи трајно пријатељство Србије и Црне Горе. Аустрија ће се додуше противити и овој акцији, али на крају крајева ће се европска конференција ваљда ипак једном састати.

Тако говори др. Лехер, који је иначе велик Немац. Он је за време велике немачке опструкције против Баденијеве владе својим огромним говором од преко 30 сахата знатно допринео паду Баденијева министарства. Па ето и др. Лехер је за попуштање и за мир!

„Велеиздајничка“ парница у Загребу.

(Свршетак извештаја о расправи 14. дана).

— **Девети окривљеник.** —

У дворану улази Ђура Јовановић, 38 година стар, из Бовића, сељак, отац седморо деце, некажњен, ухапшен 11. септембра 1908. пр. г. На питање председника одговара, да оптужницу није могао разумети, јер је превелика, а у њој има сила ствари, које се њега не тичу.

Вели, да је члан српске самосталне странке од године 1904., те да је радио са осталима око организације странке у котару Вргинмост. Истиче, да су се поузданички састанци одржали пре избора, и да се је на тим састанцима расправљало о кандидату и сл., а не о бојкоту Хрвата и о величању краља Петра. Све, што се је расправљало, то је у записницима.

Председник пита га о писању »Српског Кола«, о „Привреднику“ и о „Србобрану“, те да ли је и сам сурађивао у те листове, јер да је доста талентиран сељак.

Јовановић: Претплатник »Србобрана« сам од прошле године. У »Српско Коло« нисам писао, него сам у »Привредник« написао чланак о ратарству и ратарима, за који чланак сам добио награду од 25 К. Знам, да је »Српско Коло« писало о краљу Петру као пријатељу сељачког сталежа, но мора се признати, да је баш сељачки сталеж највише занемариван и прогањан од последњег општинског пандура, па је то лепо, да се нађе који владар, који поштује тај сталеж. Исто тако сам ја читао, да је цар Јосиф II. толико штовао сељачки сталеж, да је сам ишао орати. Тако исто има примера и код других...

Председник: Немојте толико приповедати. Ми знамо, да има безброј примера о доброти појединих владара. Реците раће о ширењу имена »Србин« и о барјацима српским.

Јовановић: Код нас није требало ширити име Србин, јер ја знам, да је мене мати учила, док сам био још дете, да сам Србин. Ми Срби имамо крсно име, које нема ни један словенски народ. Тако је моје крсно име св. Стеван Дечански, краљ српски. Да се је у последње доба почела ширити нека мржња међу Србима против Хрвата, то ја не знам, него је баш противно, у последње доба се је раширила идеја о слози Хрвата и Срба. Никада нисам чуо, да Хрвате називају »лопатари«, »Крањци« и другим прогрдним именима, него ми у селу живимо у најлепшој слози и љубави.

Председник: А јесте ли се Ви дружили са Адамом Прибићевићем?

Јовановић: Дружио се нисам. Г. Адам Прибићевић ме је само упутио у неке послове, те ми протумачио о празноверју и привреди. Даље вели, да би народ напредовао, када би сва интелигенција била, као што је Адам Прибићевић, те народ упутила у добро. О „Словенском Југу«, политичким проблемима и српском питању вели, ца није никада разговарао са Ад. Прибићевићем.

Председник пита ради изјаве неких сведока, да је кззао неком Јовићу, »да се што трефи, не би ли ти волио краљу Петру, него л Фрањи Јосифу!« — те о писмима Адама Прибићевића, која је спаљивао.

Јовановић: Ја никад у свом животу нисам говорио о краљу Петру, а камо ли рекао ово Јовићу. Писма Адама Прибићевића нисам спаљивао.

Председник пита о конгресу »српских земљорадничких задруга“ у Земуну и о посети у Београду, те о »Словенском Југу«.

Јовановић: На конгресу српских задруга у Земуну сам био, јер ме је наша задруга у Бовићу изаслала. Тада смо сви конгресисти добили од владе дозволу и пошли у Београд, да га разгледамо. У просторијама »Словенског Југа« ја нисам био, нити сам знао за њ пре оптужнице, Истиче, да власти прогањају сељаке, и то оне, који су интелигентнији.

Предс.: Вредне сељаке не прогања нико, али Ви сте се бавили одвише политиком.

Јовановић: Ја се нисам бавио политиком. Ја сам члан државе, па ми није свеједно, како се у држави управља. Према том сам морао знати, коме ћу дати свој глас на избору.

На то пита окривљеника још вотант др. Финк о посети у Београду, а за тим га пита држ. одветник о ћирилици у општини.

Јовановић: Пре мене су били на путоказима ћирилски натписи, а када сам ја дошао 1906. год. у опћ. веће, онда сам предложио, да се путокази снабдеју и латиницом.

Држ. одветник пита га о тајним састанцима у Бовићу и о кореспонденцији са Свет. Прибићевићем.

Јовановић: У мојој кући није никада било никаквих састанака, а ни ова господа не знају за моју кућу. (Сви оптужени на то изјављују, да нису никада ни били у Бовићу.) О кореспонденцији са Адамом Прибићевићем исказује, да га је питао о устројењу друштва »Св. Саве«, за осигурање стоке, и послао му правила на преглед, али му је Адам Прибићевић вратио правила и писао, нека се обрати на којега стручњака.

Држ. одветник: На тај начин је Адам Прибићевић био Ваш правни саветник! За тим пита о слици краља Петра и њену ширењу.

Јовановић: Ја нисам никада ни видео слику краља Петра, а нити је ко има у Бовићу, још мање је пак ширена.

Држ. одветник за тим цитира неке исказе сведока Теодора Кона, који да је рекао, да је оптужени »немирна духа«.

Јовановић на то изјављује, да је он миран, што доказује, да није никада био кажњен. Али вели, да он држи, да сељак више нема само трпити, него се треба бринути за све, што се око њега збива и догађа.

Пошто држ. одветник више нема ништа питати, то председник даје реч бранитељима, да они питају.

Др. Хинковић на то пита, да ли је био члан »Српског Сокола«.

Јовановић: Код нас нема »Српског Сокола«, него у Вргинмосту, а ја нисам био члан тога »Сокола«, ни редован ни потпомагач.

Др. Поповић: Ви сте рекли, да оптуженици Орешчанин и другови нису никада били код Вас. Бисте ли Ви признали, да су били?

Јовановић: Бих признао. О сведоку Варовићу вели, да је против њега измислио обеде по свој прилици због тога, што се је на тај начин хтео курталисати затвора.

Пошто више нема нико ништа да пита Јовановића, то председник одређује, да се уведе

— **десети окривљеник** —

Антоније Срнић, учитељ у Кирину, има му 22 године, неожењен, некажњен, ухапшен 11. септ. 1908.

На питања председникова одговара, да је читао оптужницу, али да упркос том не зна, за што га окривљују. Не осећа се кривим. Члан српске самосталне странке је од јануара 1908. године, када је постао учитељ у Кирину, и тада је изабран у извршни одбор странке. Код организације странке у Вргинмосту није суделовао, јер је тада још био приправник у Петрињи.

Председник га пита о поузданичким састанцима код појединих оптуженика, као и о тајним састанцима у Вргинмосту.

Срнић: Код саоптуженика нису одржавани никакви састанци. У гостиони Мучњака у Вргинмосту су се одржавали поузданички састанци чланова извршног одбора, а на тим састанцима се је расправљало о изборима и о кандидату. О ћирилици се на тим састанцима није требало расправљати, јер је већ онда била уведена и у школе и у општине.

Председник за тим пита о ширењу српства и слике краља Петра, као и о поклицима краљу Петру и српству.

Срнић: Српство се не треба ширити, јер сва моја деца у школи су знала, да су Срби, тако их је мати научила. Да се је слика краља Петра ширила, није ми познато, јер знам, да нико у Кирину нема такове слике. Могуће да је ко видео какву другу слику, као што је окривљени Васо Лукач имао у излогу слику св. Николе, пак су сведоци исказали, да је то краљ Петар. (Смеј). Никада нисам у мом селу чуо поклике краљу Петру. Наводи сведока у оптужници су у том погледу неистинити. Ја бих могао дозвати цело моје село и безброј сведока, да нису никада чули поклике »Живио краљ Петар!« и тврдње, да је ово српска земља.

Председник: Таквих сведока ми не требамо, који нису ништа чули! (Смеј). Затим пита оптуженога о конгресу земљорадничких задруга у Земуну и о пребивању у Београду.

Срнић: На конгресу српских земљорадничких задруга у Земуну нисам био, јер нисам могао ићи. У Београду сам био 1902. гооине као путујући ђак.

Председник на то прекида расправу и заказује наставак за среду у ½9 сати у јутро.

НОВИ САД, 11. марта 1909.

— **Нова врста денунцијације.** У овом, по нас Србе критичном времену ничу денунцијације на све стране, па је поникла и нека нова врста денунцијације. Рекао би човек, да би бар данас требале да умукну све партајске страсти, али радикалско неваљалство не ће да зна за то. Радикалски вођа и у овај мах **денунцира** српском народу дра Полита. Што је неко денунцирао познатога Мркшу, за то да је одговоран др. Полит, јер овај на угарском сабору не заступа интересе Српства, већ сеје неповерење против радикала. Наравно, да би боље било, да др. Полит заступа интересе Српства на угарском сабору, као што их заступају радикали: Мркша, Манојловић и Мушицки, који имају ту велику кураж, да казују мађарским шовинистама све оно, што им је по вољи, па за то имају славу, да им довикују: éljen! Др. Полит нема те куражи. У тренутку, кад је одношај наше монархије према Србији постао горуће питање и кад се све окомило, да сумњичи и овострано Српство, па кад се није нашло српскога гласа, да се подигне у обрану Српства, допала је улога старцу од 76 година, да он поднесе једну интерпелацију, ма да би ова могла имати кобних последица по интерпеланта. Па ипак радикали и њихов вођа држе за врло „родољубиво«, да дра Полита денунцирају ником другом, него баш српском народу. То је особита врста денунцијације. Радикалски вођа не задовољава се славом, да је испословао, да угарски сабор и против мишљења имунитетскога одбора изда дра Полита суду, већ он хоће да умножи своју славу тиме, што српском народу денунцира дра Полита, као да је он одговоран за то, што се српски радикали сумњиче. Наравно, денунцијације и грдње против дра Полита годе господарима радикалскога вође, који не сме изгубити »безусловну благонаклоност«. Радикалски вођа је заиста достигао и овом приликом рекорд неваљалства. Нека му је на здравље!

Политички преглед.

— **Интерпелација Вилмоша Мезефија о сукобу са Србијом и Векерлов одговор.** У јучерашњој седници заступничке куће угарског сабора управио је социјалиста Вилмош Мезефи на министра-председника Векерла ову интерпелацију:

Зна ли господин министар-председник, да се резервисте у масама шаљу у Босну, у Херцеговину и у Пулу, а то потврђује, да почетак рату може бити само питање од неколико дана?

Зна ли господин министар-председник, да становништво Угарске не жели рата те да протестује против рата, јер не ће да жртвује живот својих синова, мир и покој отаџбине зарад велесилске тлапње?

Ако све то зна господин министар-председник, је ли вољан, да краљу Угарске, који по досадашњој протузаконитој пракси коначно решава о питању рата и мира, стави до знања, да га народи Угарске моле, нека пресуди за мир, и је ли господин министар-председник вољан, да свој уставни утецај и своју моћ употреби на то, да се избегне рат те да се зајемчи мир, који је преко потребан земљи?

Је ли најзад вољан господин министар-председник, да се побрине прешно, како би се породице у војску позваних породичних старешина државним средствима заштитиле против материјалне невоље и немаштине, односно да им се осигура опстанак?

На ову је интерпелацију Векерле одмах одговорио овако:

Славни саборе! Узимам реч, јер не желим, да говор господина посланика, који је он хтео да прикаже у таквој светлости, као да је то одјек јавном мишљењу овог сабора или Угарске, остане без примедбе. Ја мислим, да се тим тоном може можда говорити у женским зборовима, које је он споменуо, али изванска се питања не могу расправљати тим тоном.

С тога сам рад, да се ограничим само на примедбу, да ми чинимо све и сва, да се очувају благослови мира. Ми ни у коју акцију нисмо ушли са каквом ратном намером. Усуђујем се што више тврдити, да смо ми доказали мирољубиве намере до оне границе, преко које нисмо могли и не можемо ићи, а да не повредимо не само своје интересе и своје достојанство, него и нашу самосвест.

Кад тврдим, да смо до крајности доказали своју мирољубиву намеру и да смо њом прожети и данас, онда могу рећи и то, да бих оштетио био баш те важне интересе, па и сам мир, да сам у овом питању непрестано давао изјаве.

Кад би настали озбиљни тренутци, ја бих се морао оградити против тог тона, који би кадар био изазвати вид малодушности и пониженја те пустио да се изводи закључак, као да се ми бојимо рата и да од њега стрепимо.

Ми смо у интересу очувања мира учинили све и сва а и данас је наша тежња управљена на то. Но ако наше поштене трудбе не би довеле до резултата те ако би нас нужда одгонила на бојиште, онда, ја мислим, не ће овде владати овај тон.

Онда ћемо захтевати од сваког, па и од господина посланика, да се онде, где ће имати да се снага народа јави свом својом тежином, потруде, да ретроградним, противним

изјавама не умањи њихово дејство.

Славни саборе! Тим бих био готов са интерпелацијом поштованога господина посланика, јер колико ја знам, у погледу издржавања породица резервиста забележена је друга интерпелација, а кад та интерпелација буде поднесена, ја ћу изјавити, шта је влада у том погледу рада да чини.

Пошто сам свршио са господином послаником Мезефијем, морам ипак наставити своје напомене, не бих ли у сабору споменуо, да сам се већ више пута изјаснио о кардиналним тезама наше политике, једаред овде у сабору, одговарајући на интерпелацију мог поштованог посланичког друга Беле Раковског, па онда и у клубу независне странке — јер не могу акцептирати тезу, да бих становишту владе могао давати израза само у заступничкој кући. Примери иностраних држава говоре за то, да јавност могу обавештавати и у одборима и о другим јавним приликама — а најзад сам се по трећи пут изјаснио у Магнатској Кући.

Изјаснио сам се о основним тезама, које сачињавају кардиналне елементе нашој спољашњој политици у акутним питањима а којих се ми и сад чврсто држимо.

Изјаснио сам се и о томе, да смо ми, што се тиче проширења суверенитета над Босном и Херцеговином, са турском царевином постигли споразум те то питање морамо сматрати да је материјално разбристрено.

И о томе сам се изјаснио, да су са Србијом баш у погледу тог питања искрсле такве диференције, с погледом на које ми држимо, да досадашње држање Србије не можемо одобрити и да су баш сад — то изјављујем изреком — у току последњи покушаји у том правцу, да ли смо према том држању у стању, да своју политику удесимо тако, да се креће у оквиру мира.

У таквим приликама држим да није дозвољено, да даље изјављујем. Али изјављујем, да ћу за који дан тражити прилике, да поштовану заступничку кућу поближе обавестим о спољашњој политичкој ситуацији.

— **Интерпелација Ђуре Шурмина о стању у Хрватској.** Хрватски делегат др. Ђура Шурмин забележио је јуче у књигу за интерпелације у угарском сабору, да ће интерпелисати министра-председника Векерла о узроцима, који га гоне, да и даље одржава апсолутистичко стање у Хрватској.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 12. марта 1909.

— **Ухапшење учитеља Душана Берића.** Јавили смо, да је чурушки учитељ г. Душан Берић ухапшен и стражарно спроведен најпре у Жабаљ, па онда у Нови Сад, а одавде у Сегедин. Сад смо поуздано извештени, да из Новог Сада није одведен у Сегедин, него је остао овде у истражном затвору. Под насловом »Денунцијанат« доноси »Ujvidéki Közlöny« у свом 23. броју од ове године о Беријевој ствари ову белешку: »У последњем свом уводном чланку јавили смо, да је један чурушки учитељ тобоже купио добровољце за Србију. Нисмо хтели да верујемо. Ми познајемо родољубље учитеља у Угарској. Такав нитков не може се наћи међу њима. Имали смо право. Неки Милан Шешевић, непријатељ ухапшеног учитеља, пријавио је кукавног човека те је о њему ширио лажи и клевете. Гоњеном је учитељу сва кривица то, што је на једној даћи певао песму од пре тридесет година, која и има и нема политичку садржину. Песма се та почиње овако: »Дрино, водо хладна...«. Радујемо се што ће се невино гоњен човек опет повратити у друштво, које га је већ хтело да искључи. Нека клеветника сад сустигне рука правде!

— **Нови парох у Гложану-Чебу.** Пишу нам из Гложана: »Ових дана потврђен је једногласно изабрани парох гложанско-чепски. После десет и више година можемо рећи, да ће ова општина једва једном имати свога сталног пароха. С радошћу очекујемо долазак часнога господина Владислава Алексића, новоизабраног пароха. Како дознајемо из званичног дописа пречасне конзисторије, наш г. парох стиже амо 1. априла по новом календару. Из поузданога извора дознадосмо, да је часни господин Владислав Алексић способан и савестан свештеник те се радујемо његову доласку тим пре, што се надамо, да ће нас овако малобројне, више од десет година амо себи остављене, ободрити, да истрајемо, и окрепити нас у лепом православљу. У то име добро нам дошао, свештениче наш!«

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Папска курија о парници Андрије Хлинке.** Јављају из Ружомберока: У ствари словачког свештеника Андрије Хлинке, кога је суспендовао шћепушки бискуп Парви, донела је папска курија после подробна саветовања своје решење, којим се бискуп Парви позива, да обустави суспензију, јер се није могао доказати ниједан једини од тобожњих преступа, којима је бискуп Парви теретио Хлинку. Андрија Хлиика је за овај мах још у државном затвору у Сегедину.

— **Ужасне последице рђавој класификацији.** Јављају из Софије, да је четвртошколац еленске гимназије Тодор Константиновић из револвера убио гимназијског управитеља Јордана Кверлева па онда себи пукао у главу. Обојица су на месту остали мртви. Узрок тој трагедији била је рђава класификација.

— **Ретко јеванђеље.** У некоме маленом месту у Централној Азији нађено је на скрлетној свили сребрним старо-грчким словима исписано јеванђеље, у којем кажу да има много још непознатих јеванђељских изрека. Један одбор под председништвом познатог археолога В. Успенског спрема се да изда то ретко јеванђеље. Издаће се само сто примерака за знаоце а примерак ће стајати 1000 рубаља.

— † **гроф Адалберт Ђедушицки.** У Бечу је прекјуче у 64. години свог века напрасно умро посланик на аустријском царевинском већу и бивши земаљски министар за Галицију гроф Адалберт Ђедушицки. Покојник је у борби против верских и друштвених предрасуда вазда био на страни слободе и напретка а чврсто се држао идеала пољскога народа.

НОВИЈЕ.

Петроград, 11. марта. Генерал Сухомлинов наименован је за ратног министра.

Цариград, 11. марта. Српски посланик гледа по што по то да изради дозволу за провоз ратног материјала за Србију преко Солуна те је замолио руског, енглеског и француског посланика, да га код Порте потпомогну. — Сукоб међу турским и бугарским пограничним стражама престао је, јер су и Турци и Бугари обуставили паљбу.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА.«

Пред ратом Аустро-Угарске против Србије.

Београд, 11. марта. *Ситуација се данас сасвим изменила. Јуче смо мислили: да се криза не ће развити у рат, а данас осећамо, да ће* брзо **доћи до рата.** *Србија не ће огласити рат суседној монархији, но стигоше вести, да се Аустро-Угарска журно сирема на рат. Те је вести јавно мишљење хладно примило. Влада је те вести такођер примила мирно, што се види и из декларације председника владе Стојана* Новаковића, *коју је, на питање посланика Мишића, дао данас у Скупштини.* (Декларацију доносимо на другоме месту. — Ур. „Бр.“)

Будимпешта, 12. марта. У данашњој аудијенцији код краља подноће министар-председник Векерле законске предлоге о том, да се збрину удовице и сирочад под оружје позваних резервиста, ако ови погину у рату. Даље подноси законски предлог о опуномоћењу за војничке издатке.

Беч, 12. марта. Преговори велесила о кораку, што ће га предузети у Београду, још нису формално свршени. Аустро-Угарска би морала одбити предлог Енглеске, јер овај није способан, да уклони сукоб са Србијом.

Овде држе, да је Русија променила своје схватање о анексији и да је Русија вољна, да анексију призна као свршен чин, а жели, да се сукоб мирно реши.

Београд, 12. марта. Влада настоји, да изиђе из тешке ситуације. Предаја аустро-угарске ноте одгођена је; то се своди на заузимање великих сила. Свуда изгледа, е је **нестало наде, да ће се одржати мир.** Влади је потребно посредовање велесила само за то, да се може оправдати пред јавним мњењем. Престолонаследник Ђорђе и ратни министар генерал Живковић фанатизирају војнике за рат. Војнички кругови хоће да престолонаследника извичу за краља и да отпочну рат. (Све ово јавља будимпештански Кореспонденц-Биро. — Ур. „Бр.“)

РАЗНО.

— **Најдужи птичји лет.** Голубови-писмоноше баш дуго могу да лете, али има неких птица-селица, које лете још куд и камо дуже. Американски неки научник прича, да птице, које се гнезде по острвима Берингова Мора, презиме на Хавају и на Фанинг-острву. Тај размак износи 3300 километара. Како неке од тих птица нису у стању да се одмарају на морском огледалу, то морају тај огромни пут прећи без прекида.

— **Отровни пауци.** Професор Коберт у Ростоку установио је, да и међу европским пауцима има таквих, који уму да уједу, а и таквих, који су отровни. Кад уједу, човек осећа, да му забриди уједено место, а уз то надође и језа. Велики паук је отрован, али не стоји то, да је његов отров производ отровне какве жлезде. Међу ваневропским пауцима уједа тарантула, па мисирски паук и птичар и њихов уједе може човеку да буде опасан.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

12. (25.) марта 1909.

Нова пшеница I. каквоће	К	14·10—15·—
Нова пшеница II. каквоће	„	13·80—1·4—
Зоб — — — — —	„	8·70 — 8·80
Јечам — — — —	„	7·70— 7·80
Кукуруз окрњен (нови)	„	7·30— 7·40

све од 50 кила.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

ГЛАВОБОЉА, занесена глава, вртоглавица, стега у грудима, лупање срца, све су то стања која изазива рђава столица. У свима случајевима, где се јављају такве неуредности, ваља се латити опробане горке воде **ФРАЊЕ ЈОСИФА.** Као оброк је довољно пола винске чаше у јутру, кад се узме наште срце.
VIII. 76 13-

ЈЕДНА СКРОМНА ЖЕНСКА

35 год. стара, која осим српског, још мађарски и немачки говори и пише, жели да ступи као газдарица (виртшафтерка) у коју добру кућу. Обавештаја даје администрација овог листа.

Дражбена објава.

Српска православна црквена општина у Кађу издаваће дана 31. марта (13. априла) о. г. у 9 сати пре подне путем јавне дражбе на мањак зидање великог бирта.

По одобреном прорачуну целокупан посао процењен је:

1. Зидарски посао	11108 К	62 ф.
2. Дрводељски	3273 „	78 „
3. Столарски	3578 „	25 „
4. Црепарски	2232 „	— „
5. Лончарски и шлосерски	831 „	55 „
6. Моловање соба и разно	642 „	64 „
свега	21666 К	84 ф.

У име пишманлука захтева се 10% од процењене своте, што ће се подузетнику задржати као јамчевина.

План, прорачун и услови могу се сваки дан видети у писарници црквене општине.

Из седнице месног црквеног одбора у Кађу, држане 7. (20.) марта 1909.

Рада Стејин
председник.

Страхиња Црнојачки
перовођа.

122 3—3

ПРОМЕСЕ

Потиско-сегединске срећке

Главни згодитак К 180.000·—

5 згодитака по К 2000·—, 4394 згодитака по К 240·—.

Жребање 1. априла о. г.

Цена К 7·—.

Издаје
МЕЊАЧНИЦА
Централног Кредитног Завода
д. д.
у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе само кад нам се унапред пошаље новац са 35 пот. за поштарину. 107 13—

ВЕЛИКИ ИЗБОР

ОДЕЛА

за мушке и женске приспео је **за пролетњу и летњу сезону конфекцијској радњи**

ПАНТЕ СПАИЋА

Нови Сад, дунавска улица бр. 36.

Цене јефтине и утврђене! 125 1-5

КУЋА

за издавање.

Издајем под кирију, почевши **од 1. маја** о. г., своју кућу, која је у врло добром стању, а састоји се из **4 собе** за становање **са затвореним предсобљем;** уз то је **врло лепа кујна, два шпајза, подрум, две коморе** са још неколико споредних просторија. Кућа је на лепом месту, на ћошку код св. Алмашке цркве.

Ближа извешћа даје власница куће

Милица удова Зрнићка

у Новом Саду, Алмашка ул. бр. 16.

123 1-3

Власник и издавалац: деоничарско друштво „Браник“.

Штампарија деоничарског друштва „Браник“.